

Kaarle Kurki-Suonio

*fysiikan professori
s. 1933*

Yhteyteni kirkkoon ja seurakuntaan on ollut pienestä pitäen aika vahva. Kotini oli kristillinen, ja olen saanut kristillisen kasvatuksen. Siksi minun on vaikea puhua Jumalasta ilman, että tietty teologinen panos on väkisinkin mukana. Ajatukseni siitä, millainen Jumalani on, perustuvat paljolti Raamattuun ja kodin opetukseen. Suhde kirkkoon on kuitenkin vain yksi komponentti, oma etsiskely, oma ajattelu on toinen, ja niin kysymykseen Jumalasta kytkeytyy mukaan koko elämä, kaikki, mitä on elämänsä varrella kokenut ja oppinut.

Elämyksellisesti kaikkein vahvin puoli suhteessani Jumalaan on kysymys Hänen johdatuksestaan. Jumala merkitsee minulle hyvin voimakkaasti jotakin käsitämättömän paljon minua korkeampaa, väkevämpää ja viisaampaa, joka ohjaa elämääni. Olen henkilökohtaisesti kokenut Jumalan johdatuksen joskus hyvinkin konkreettisella tavalla ja pieniinkin asioihin ulottuvana. Monesti on tällöin kysymys hyvin persoonallisista asioista, usein niin aroista ja vaikeista, ettei niistä ole helppo puhua. Usein myös johdatukseen kytkeytyvät ihmissuhteet estävät kertomisen. Sen vain voin sanoa suoraan ja vilpittömästi, että elämäni varrella monet vaikeilta näyttäneet ongelmat, joiden vuoksi olen ollut huolissani ja pitkäänkin rukoillut, ovat järjestyneet ihmeellisesti.

Raskain kysymys minulle on ollut - niin kuin hyvin voi ymmärtää -, miten Jumala on saattanut sallia sellaisenkin onnettomuuden kuin pienen poikani kuoleman auton alle seitsemisen vuotta sitten. Tapaus on merkinnyt minulle elämän taitekohtaa, elämän jakautumista kahteen osaan, ennen ja jälkeen. Jossakin tavoittamattomassa kaukaisessa menneisyydessä muistelen elämän olleen täynnä valoa, tulevaisuuden toiveikasta odotusta, sitten vain suuri tuska ja vaivalloinen opettelu elämään sen kanssa ja ahdistavat ylivoimaiset kysymykset: miksi, mitä varten? Mikä Jumalan silmissä on niin tärkeää ja arvokasta, että tämänkin hinta piti maksaa? Tuskinpa minun on ihmisen perspektiivistäni koskaan mahdollista nähdä vastausta. Voin vain ihmetellen katsoa miten ja mihin Jumala minua ja läheisiäni on johtanut ja johtaa.

Sivullinen voi sanoa, että tällaisen ankaran psyykkisen paineen alla ihminen menettää objektiivisuutensa. Näin voi olla ainakin siinä suhteessa, että oma onnettomuus näyttää täyttävän koko maailman, ja kuitenkin on lukemattomia, joiden onnettomuus on vielä paljon suurempi, jotka ovat menettäneet kaikkensa. Se on kuitenkin varmaa, että jokaisen uuden kokemuksen kautta ihminen ymmärtää vähän enemmän elämää ja lähimmäistään, ja sinä päivänä kun sivullisesta tulee osallinen, hänkin ymmärtää uudella tavalla.

Olin tapauksen aikaan melko lailla irti seurakunnasta lukuun ottamatta tuolaista yleisluonteista periaatteellista mukanaoloa. Urallani tieteellisessä työssä oli varsin kiireinen vaihe. Olin mielestäni saamassa kiinni uusista ideoista, ja suunnit-

telin niiden toteutusmahdollisuuksia. Oli myös pätevyitymisen painetta. Työ täytti ajatukset ja sen rinnalla intensiivinen musiikin harrastus, kunnes yhtäkkiä millään ei enää ollut mitään merkitystä. Lauttasaaren silloinen kappalainen Uno Kahra oli todellinen sielunhoitaja. Hän osasi suurenmoisesti auttaa. En ymmärrä, miten olisin selviytynyt ilman hänen tukeaan. Samalla jouduin kuin itsestään mukaan seurakunnan toimintaan.

Kyselimme vaimoni kanssa kovasti, miten jatkaa elämää, oliko mahdollista jotenkin täyttää aukkoa perheemme elämässä. Päädyimme koko lailla selvästi ja yksimielisesti siihen, että etsimme kasvatin. Pelastakaa Lapset ry:stä kuulimme, että nimenomaan kasvatuskodeista on puutetta. Ottolapsia sen sijaan jonotetaan. Halusimme auttaa siinä, missä paremmin tarvetta on. Kasvatinkin saamisen kyllä sanottiin kestävän kauan, ehkä pari vuotta. Kuitenkin aivan pian, vain parin kuukauden kuluttua meihin otettiin yhteyttä. Torniossa oli kaksitoistavuotias poika, jolle piti heti löytyä kasvatuskoti. Olin kahden päivän päästä lähdössä Ouluun fyysikkopäiville, ja koimme tilanteen selvästi meille osoitetuksi johdatukseksi. Palatessani viikon päästä Oulusta toin pojan mukana.

Murrosikäisen kynnöksellä olevan pojan tulo perheeseen ei tietenkään ollut ongelmatonta. Olemme joutuneet katsomaan nykyajan nuorison ja kasvatuksen ongelmia varmasti aivan toiselta kannalta ja monipuolisemmin kuin olisimme joutuneet vain omien lastemme kasvattajina. Käsittääkseni tämän on täytynyt vaikuttaa asenteisiimme, ajatustapoihimme ja katsomuksiimme rikastuttavasti tavalla, josta on syytä olla johdatukselle kiitollinen - vaikeuksista huolimatta.

Lähes hätkähdyttävän muistutuksen meitä seuraavasta johdatuksesta - vai voiko sattuma näin leikkiä kanssamme - sain vaikealta tuntuvassa tilanteessa, kun kävi ilmi, ettei oppikoulu motivoinut kasvattipoikaamme riittävästi. Saimme ensin tietoja, joiden mukaan hän voisi pyrkiä ammattikouluun aikaisintaan vuoden päästä. Kun sitten neuvoja kysyäkseen soitin työpaikaltani ammattikoulun rehtorille aivan satunnaisesti valittuna hetkenä, sain lyhyen vastauksen: puolen tunnin päästä alkaa pääsykoe, mukaan vain! Soitin kiireesti kotiin, ja se osui todella muutama sekunnin tarkkuudella oikeaan hetkeen. Muita ei ollut kotona, ja poika itse oli vain pistäytymässä ovesta sisälle juuri puhelimen soidessa. Tuskin on kiitokseni koskaan ollut vilpittömämpää kuin sen päivän iltana.

Ammattikouluun pääsy oli onnellinen ratkaisu. Sinä kesänä hän kävi myös rippikoulun leirillä seurakuntamme kesäkodilla. Nuorisotyön ryhmä, joka johti sen kesän leirit, oli suurenmoisella tavalla antautunut työhönsä, ja työssä oli myös siunaus mukana. En tiedä koskaan nähneeni niin innostunutta ja yhtenäistä seurakuntanuorten joukkoa kuin sen kesän jälkeen. Poika juurtui tähän ympäristöön ja ystäväpiiriin ja uusi lehti kääntyi selvästikin hänen elämässään.

Itselleni ja koko perheelleni tätä kautta saavutettu yhteys nuorisotyöhön, sekä työntekijöihin että nuoriin itseensä, on merkinnyt suurta elämän rikkautta. Samalla se on kuitenkin johtanut minut näkemään kovin läheltä sellaisia kirkon sisäisiä ongelmia, sellaista ahdistusta, jonka kaltaista en ole voinut kuvitella mahdolliseksi kristillisessä seurakunnassa. Kun joutuu näkemään, miten kauniin pyhäpinnan alla uskovaisuus kieroutuu mielettömäksi epäluuloksi ja epäluottamukseksi, tuomitsevaksi pahaksi tahdoksi ja kivikovaksi anteeksiantamattomuudeksi, millaista henkistä ja taloudellista turvattomuutta ja muita vallankäytön vääristymiä tästä voi olla seurauksena, miten perusteellisesti työn ilo ja innoitus voidaan näin sammuttaa ja muuttaa katkeroituneeksi ahdistukseksi ja kuinka kevyesti vastuunalaiset ihmiset voivat sivuuttaa silmien alla tapahtuvan vääryyden, ei täydellinen uskon menetys ole kaukana: mikä on Jumala, joka sallii Kristuksen nimeä kantavan seurakunnan näin häpäistä itseään? Mutta mikä sitten on tämä järkähtämätön johdatuksen logiikka, joka on johtanut minut näkemään ja kokemaan kaiken tämän - ja

miksi?

Usein kysytään, miten tällainen elämyksellinen ja henkilökohtainen jumalasuhte on ylimalkaan mahdollinen tieteellisen maailmankuvan rinnalla. Ihmiset ajattelevat, että tiede, jota minäkin jollain tavoin edustan, merkitsisi automaattista subjektiivisten kokemusten arvon kieltämistä. Tähän sanoisin: päinvastoin! Fysiikka on avannut minulle uusia näköaloja nimenomaan tässä suhteessa. Sanon mielelläni, että fysiikka on luonnontieteellisen ajattelun edelläkävijä. Siinä on ensimmäisen kerran konkreettisesti tultu vastakkain myös luonnontieteen metodin rajoitusten kanssa. On jouduttu vakavasti pohtimaan, mitä fysiikka selittää, miten se selittää ja mikä on näiden selitysten merkitys. Nykyaikaisen luonnontieteen kautta tulee silloin hyvin vahvasti vastaan se näkemys, että fysiikan selitykset luonnonilmiöille merkitsevät aina vain mallia. Fysiikka on ihmisen oman ymmärryksensä tueksi kehittämä malli, jonka avulla on parhaimmillaan mahdollista ennustaa luonnonilmiöiden tapahtumista, kuvata luontoa hyvin ja rakentaa laitteita, jotka toimivat ennalta nähtävällä tavalla. Mutta itse luonto on tästä täysin riippumaton, syvempää, sellaista jonka olemusta fysiikalla ei varsinaisesti ole edes lupa kysyä. Tämäntyyppiset kysymykset ovat kokonaan tieteen mahdollisuuksien ulkopuolella.

Näin tullaan väkisinkin siihen, että luonnontieteellinen selitystapa on itse asiassa äärimmäisen rajoittunut. Sen lähtökohta on, että havainto tai mittaus yksin ratkaisee, mikä on oikein ja todellista luonnossa. Jokainen väittämä, jota ei voida kokeellisesti vahvistaa - tai kumota - on epätieteellinen. Mutta loppuun asti noudatettuna tämä periaate johtaa oikeastaan eräänlaiseen ristiriitaan. On tunnustettava, ettei fysiikka itse tule toimeen pelkän luonnontieteellisen ajattelutavan varassa. Tämäntapainen todellisuuskäsite, joka perustuu pelkkään mittaukseen, ei ole riittävä, eikä se myöskään tyydytä ihmisen ymmärtämisen tarvetta. Kun fysiikan tarjoamien mallien avulla uskomme ymmärtävämmä luonnon rakennetta ja ilmiöitä, me jo annamme luonnontieteelle metafyyssisen merkityksen, joka on havaittavaa reaalityodellisuutta syvemmillä. Oikeastaan luonnontieteen koko kehitys, sen uutta tietoa generoiva voima perustuu tähän metafyyssiseen ymmärtämiseen, jolla jo on voimakkaasti elämyksellinen pohja. Kun tieteessä itsessään on pakko turvautua johonkin, joka pohjimmiltaan kieltää luonnontieteellisen todellisuuskäsitteen elinvoiman ja on sille vastakkainen, kuinka paljoa enemmän ihmiselle on jokapäiväisessä elämässä välttämätöntä nojautua siihen, minkä hän aidosti ja rehellisesti kokee todeksi ja oikeaksi. Ihmiselämän syvimmat realiteetit kätkeytyvät juuri hänen jokapäiväiseen subjektiiviseen elämykselliseen kokemukseensa. Ihmissuhteet ja jumalasuhte muodostavat tämän elämäntodellisuuden keskeisen sisällön. Kuinka paljon tärkeämpi osa elämää se on kuin jokin luonnonilmiöiden ymmärtäminen malleja rakentamalla, joka sekin voi avata ihmisajatukselle huimaavia näköaloja.

Vielä on todettava, että nekin luonnonlait, ne mallit, jotka nykyaikainen fysiikka antaa, ovat luonteeltaan välttämättä likimääräisiä ja ns. todennäköisyysmalleja, joiden mukaan tietystä lähtökohdasta ei välttämättä aina seuraa sama tulos. Voidaan arvioida vain erilaisten lopputulosten todennäköisyyksiä. Kun maailmankuva fyysikon silmissä näyttää tällaiselta, se tuntuu ratkaisevalla tavalla puutteelliselta. Mikä ohjaa luontoa todennäköisyyslakien takana? Kysymystä ei voi lähestyä tieteellisesti, koska se johtaa meidät havainnon mahdollisuuksien ulkopuolelle. Ei kuitenkaan ole niin kuin joskus on tapana sanoa, että Jumala on sijoitettava tieteen jättämiin aukkoihin. Pikemminkin Jumala voi hyvinkin olla kaiken täyttävä, ja kuitenkin luonnontieteellisellekin selitykselle jää oma pieni sijansa todellisuuden rajattomassa kentässä. Ei niin, että Jumala täyttäisi pienen aukon tieteellisessä maailmankuvassa, vaan tiede täyttää pienen, mitättömän pienen aukon elämän todellisuudessa ilman, että sillä on mitään keinoja nähdä ja tutkia Ju-

malaa.

Luonnontieteen kautta tulee mielestäni näkyviin mitä syvimmällä tavalla kaiken elämyksellisen oikeutus ja suorastaan välttämättömyys perustaa elämänsä siihen todellisuuteen, jonka itse kokee todeksi. En sanoisi tätä tieteellisen ajattelutavan vastaiseksi, enintään sen ulkopuoliseksi, rajoituksensa tuntevan tieteen suomassa täydessä vapaudessa. Ihmiselle on hänen elämyksensä kaikkein aidoin realiteetti ja loppujen lopuksi ainoa todellisuus, jolle jokainen ihminen oman käyttäytymisensä ja ajattelutapansa perustaa. On luonnollisesti mahdollista analysoida tätäkin todellisuutta, tehdä siitä johtopäätöksiä ja pyrkiä siten suhtautumisessaan ja asennoitumisissaan yhä suurempaan objektiivisuuteen ja rehellisyyteen. Ehkä tämä on vähän helpompaa tiedemiehelle. Mutta on vapauttavaa nähdä ja tulla myös ajattelemalla siihen tulokseen, että ihmisellä on täysi oikeus nojautua elämässään juuri tähän elämykselliseen todellisuuteen ja olla siinä aito ja rehellinen. Ja jos puhutaan Jumalan kokemisesta todelliseksi, mikä muu kuin Jumalan johdatuksen ja rukoukseen vastaamisen kokeminen voisi olla voimakkaampi todistus siitä, että Hän on ja ohjaa minunkin elämääni.

Toinen näkökohta, joka tulee tieteellisestä maailmankuvasta eteen, on ihmisen mitättömyys, ihmisen mahdollisuuksien ääretön rajoittuneisuus. Ollakseen rehellinen ihmisen on pakko myöntää täydellinen periaatteellinen kyvyttömyytensä ymmärtää niitä kysymyksiä, jotka elämässä ovat tärkeitä, elämän syvimpiä kysymyksiä kuten elämän ja olemassaolon tarkoitusta. Tämä omien mahdollisuuksien realistinen tunteminen merkitsee tietynlaista helpotusta. Ei tarvitse pinnistää sellaisia asioita kohti, jotka ovat ulottumattomissa. Se on vapauttavaa. Ei tarvitse ajatella olevansa itse vastuussa kaikesta mitä tapahtuu omassa ja läheisten elämässä. Ei tarvitse ajatella, että minun on itse ratkaistava kaikki ongelmat, joita elämässäni kohtaan, tai että kaikki luhistuu, ellen pysty selvittämään kaikkia kysymyksiä omalla kohdallani. On vapaus tehdä parhaan ymmärryksensä mukaan, ja on vapaus myös olla heikko ja epäonnistua. Oman rajoittuneisuuden oivaltamisen täytyy olla hirveä ja tuhoisa kokemus ihmisille, joilla ei sitten olekaan enää mitään, mihin tässä heikkoudessa voisi turvata. Tässä Jumalan johdatuksen kokeminen ja hyväksyminen omalle kohdalle merkitsee suurta turvallisuuden tunnetta, vaikka ei kykenekään aina näkemään ja ymmärtämään sen tarkoitusta. On turvallista kokea, ettei tarvitsekaan tulla toimeen omillaan, vaan on Joku, joka ymmärtää paremmin ja tietää paremmin, tietää paremmin mikä on hyväksi minulle, mitä tarvitsen ja mitä kestan. Ei tarvitse etukäteen laskelmoida omia voimiaan tai voimattomuuttaan, onnistumisen mahdollisuuksia ja toiminnalla saavutettavaa hyötyä, kunhan ryhtyy siihen, minkä omatunto todistaa oikeaksi. Joku minua ylempi katsoo elämää ja kuolemaakin rinnakkain aivan toisesta perspektiivistä kuin minä, jolle vain tämä elämä näyttää reaaliselältä ja merkitsee jotakin ja jolle elämän loppuminen näyttää kaiken lopulta, kaikkien yhteyksien katkeamiselta.

On turvallista kokea, että elämääni johtaa Hän, joka näkee kaiken laajemmasta perspektiivistä, minulle mahdottomasta ja joka tietää mitä on kuolema ja mitä on sen jälkeen ja joka on sanonut, että kuoleman jälkeenkin on elämää. Jatkuuko elämä heti vai myöhemmin, on sivuasia. Eri opinsuunnathan ovat tästäkin eri mieltä, mutta kysymys saattaa myös olla täysin vailla sisältöä. Mutta että minuus säilyy ja täällä katkenneet siteet voidaan solmia uudelleen - ehkeivät ole edes katkenneet -, se merkitsee aivan ratkaisevaa turvallisuutta elämässäni.

Tästä voi nyt saada sen käsityksen, että Jumala merkitsee minulle kuoleman selittäjää, kuoleman Jumalaa, pakoa tämän elämän todellisuudesta, sen vastuusta ja velvollisuuksista. Tätä en ole tarkoittanut sanoa, päinvastoin! Olen tahtonut selittää, miten Jumalani tarjoaa vapaan ja rikkaan elämisen tässä elämässä. Jo Hänen johdatuksensa tapahtuu tässä elämässä, jokapäiväisessä arkisen elämän ympä-

ristössä ja tämän elämän asioissa. Mutta kun joudun tieteenkin kautta toteamaan, että Jumala on tieteen saavutettavan todellisuuden ulkopuolella, päädyn välttämättä myös siihen, ettei minun ole omin neuvoin mahdollista saada mitään tietoa Jumalasta, ellei Hän itse sitä minulle anna. Sen tähden Raamattu ja Jeesuksen ilmoitus Isästä Jumalasta merkitsee minulle oikeastaan kaikkea, mitä minun on edes mahdollista tietää Hänestä. Johdatus jokapäiväisessä elämässä merkitsee, että Hän lähestyy minua sellaisella tavalla, joka on minulle ihmisenä mahdollista kokea ja käsittää. Hän lähestyy minua joka päivä kaikkien ihmissuhteitteni kautta, lähimmäiseni kautta. »Sillä, joka ei rakasta veljeänsä, jonka hän on nähnyt, se ei voi rakastaa Jumalaa, jota hän ei ole nähnyt» ja »Kaikki, mitä olette tehneet yhdelle näistä minun vähimmistä veljistäni, sen te olette tehneet minulle». Lähimmäinen muodostuu aivan keskeiseksi asiaksi jumalasuhteessa. Suhteessani lähimmäiseen tulee koetelluksi suhteeni Jumalaan, ja yhteydessä lähimmäisiini saan kokea yhteyttä Jumalani kanssa.